

aan de executie van gijzelaars in Frankrijk, een grote dienst mee bewijzen¹; in een 'Germaans' land als Nederland paste het executeren van gijzelaars niet en bovendien, aldus Rauter: de aanslag was vermoedelijk door geheime agenten uit Engeland gepleegd, hij had het onderzoek aan *Kriminalkommissar* Schreieder opgedragen die nagenoeg al die agenten had weten te arresteren, Schreieder had er zijn meest geslepen *V-Mann* (Anton van der Waals) bij ingeschakeld en Rauter vertrouwde dat de *Sicherheitspolizei* binnen enkele dagen de daders van de aanslag in handen zou hebben.

Christiansen handhaafde zijn eis: onmiddellijke executie van twintig gijzelaars; dat was, zei hij opnieuw, een eis van de *Wehrmacht*.

Seyss-Inquart en Schmidt (Wimmer zal in de discussie wel geen grote rol gespeeld hebben) zaten tussen twee vuren. Gegeven de snelle vorderingen die de Duitse legers maakten in de richting van de Kaukasus, vertrouwden zij dat het, al was Amerika dan aan de oorlog gaan deelnemen, toch zou komen tot consolidatie van het door Duitsland gedomineerde Europa waarin Nederland zou moeten opgaan; veruit de meeste Nederlanders waren fel anti-Duits – zouden die gevoelens (die, naar zij hoopten, op den duur zouden uitslijten) niet nog aanmerkelijk sterker worden, ja zou de weg naar het politieke doel dat de bezetter trachtte te bereiken, niet volledig versperd worden als het bloed van onschuldigen publiekelijk vergoten werd? En zonder dwingende noodzaak! Er was een aanslag beraamd – maar hij was niet doorgegaan. Anderzijds: hoe zou Hitler reageren als hij vernam dat de *Reichskommissar* en zijn naaste politieke medewerker de eis van de *Wehrmacht* afgewezen hadden? En als een overkomstige aanslag een week of een maand later wèl gelukte, zou men dan niet kunnen stellen dat zij door hun terughoudendheid de levens van Duitse soldaten in gevaar gebracht hadden?

De discussie golfde heen en weer, drie uur lang. Het kwam tenslotte tot een compromis. Om te beginnen werd afgesproken dat het rekerchewerk met kracht voortgezet zou worden en dat de Nederlandse bevolking tot vrijdagavond 14 augustus de gelegenheid zou krijgen, er medewerking aan te verlenen door het doen van mededelingen, desgewenst anoniem – daarvoor zou een beloning van f 100 000 in het uitzicht gesteld worden. Kreeg men evenwel de daders van de aanslag, die zich natuurlijk ook zelf zouden kunnen melden, niet in handen, dan zouden op zaterdagochtend 15 augustus gijzelaars gefusilleerd worden: niet twintig, maar vijf. Vijf was een voorstel van

¹ Op 20 oktober '41 was in Nantes de *Feldkommandant* bij een aanslag om het leven gebracht; diezelfde dag waren vijftig inwoners van Nantes bij wijze van represaille gefusilleerd, enkele dagen later opnieuw acht-en-veertig omdat de bevolking bij het onderzoek onvoldoende medewerking zou hebben verleend.